

Şehir Yönetiminde Stratejik Paydaş Bakış Açısının İncelenmesi: Gelibolu Örneği

Examining the Strategic Stakeholder Perspective in City Management: The Example of Gelibolu

Kemal TEMEL

Dr. Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Gelibolu Piri Reis MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü,
kemaltemel@comu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-8011-2923>

Makale Başvuru Tarihi: 05.08.2022

Makale Kabul Tarihi: 30.08.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Dilek DÖNMEZ POLAT

Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Gelibolu Piri Reis MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü,
ddonmez@comu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-3072-9340>

Bekir ABACI

Gelibolu Kaymakamı, Gelibolu / Çanakkale
bekir.abaci@icisleri.gov.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7472-2872>

ÖZET

Kent yönetiminde stratejik yönetim yaklaşımının uygulanması, o kent için gelecekte ulaşılmak istenen amaç ve hedeflerin belirlenmesinin yanı sıra ilgili kentte yaşayan halkın beklentilerinin saptanması, yönetsel konulara katılımının sağlanması açısından önemli bir konu haline gelmiştir. Diğer taraftan yerel yönetimlerin, bölgesel ve küresel gelişmeler karşısında kentte gerçekleştirilecek faaliyetler ve atılacak adımları yapılandırılmaları gerekli bir hal almıştır. Bu nedenle tüm kurum ve organizasyonların uygulama konusunda tereddüt etmediği stratejik yönetim ve bu kapsamda gerçekleştirilen stratejik planlar kentler için de gerçekleştirilmeye başlamıştır. Buradan yola çıkarak şehrin stratejik planlamasının yapılabilmesi için gerçekleştirilen araştırmada şehirde yaşayanların görüşlerine başvurulmuş, "Nasıl bir Gelibolu hayal ediyorsunuz" sorusuna yanıt aranmıştır. 1073 kişi düşünce ve görüşlerini yazılı olarak cevaplamış, elde edilen veriler transkripsiyonları gerçekleştirildikten sonra MAXQDA programı ile deşifreleri yapılarak kategorik başlıklar oluşturulmuştur. Bu kapsamda sekiz ana kategorik başlık oluşmuş ve frekans aralıklarına göre sınıflandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Kent Yönetimi,
Stratejik Yönetim,
Paydaş Katılımı,

ABSTRACT

The implementation of the strategic management approach in city management has become an important issue in terms of determining the future goals and objectives for that city, as well as determining the expectations of the people living in the relevant city and ensuring their participation in administrative issues. On the other hand, it has become necessary for local governments to restructure the activities and steps to be taken in the city in the face of regional and global developments. For this reason, strategic management, which all institutions and organizations do not hesitate to implement, and the strategic plans realized in this context have started to be realized for cities as well. Based on this, in the research carried out to do the strategic planning of the city, the opinions of the people living in the city were consulted and an answer was sought to the question "What kind of Gallipoli do you dream of". 1073 people answered their thoughts and opinions in writing, and after the obtained data were transcribed, they were deciphered with the MAXQDA program and categorical titles were created. In this context, eight main categorical titles were formed and classified according to frequency ranges.

Keywords:

Urban Management,
Strategic Management,
Stakeholder
Engagement,

1. GİRİŞ

Strateji kavramı, işletme ve yönetim literatüründe 20. yüzyılın ortalarında kullanılmaya başlanmıştır. Strateji, örgütün sahip olduğu kaynakların verimliliği, rekabeti ve sürdürülebilirliği için bulunduğu çevre ile arasındaki ilişkileri düzenlemesini sağlayan sistematik bir yapıyı ifade etmektedir. Strateji, “*bir örgütün uzun ve kısa vadeli amaçlarının belirlenmesi ve bu amaçlara ulaşmak için, örgütün kendisi ve çevresi ile arasındaki ilişkileri analiz edilerek, üst kademe yöneticileri tarafından plan ve programların yapılması ve gerekli kaynakların tahsis edilmesi süreci*” olarak tanımlanabilir. Bu tanımda beş unsur ortaya çıkmaktadır (Azaklı, 1999:54);

- Strateji, örgütün amaçlarını ve hedeflerini belirler.
- Bu amaç ve hedeflere hangi araçlarla, nasıl ulaşılabileceğini gösterir.
- Örgütün içinde bulunduğu durumu ve muhtemel gelişmeleri göz önüne alır.
- Örgütün dış çevresi ile ilişkilerini analiz eder.
- Amaçlara ulaşma yolunda kimin, hangi araçları, nasıl kullanacağını belirler.

Başlangıçta geleceğe dönük uzun vadeli planlamalar stratejik planlama anlamında kullanılsa da 1970’li yılların başlarından itibaren stratejik planlama kavramı yönetim uygulamaları arasında yerini alarak giderek artan oranda kullanılmaya başlanmıştır. İlk kullanılan biçiminden değişime uğrasa da özünde stratejik yönetim veya stratejik düşünme biçimi olarak değerlendirilmiştir. Stratejik planlama, yönetimin bir fonksiyonu olarak görülmemiş, kendi içinde incelenmiştir. Stratejik planlama, gelecekte olacakların tahmin edilerek çevresel değişikliklerin anlaşılabilmesi ve örgütün güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenerek uygun stratejilerin seçilmesi çalışmalarını sistematik hale getirmiştir (Wilson, 1994; Dinçer, 1994).

Stratejik yönetim, “*etkili stratejiler geliştirmeye, uygulamaya ve sonuçlarını değerlendirerek kontrol etmeye yönelik kararlar ve faaliyetler bütünü*” olarak tanımlanabilir (Dinçer, 1998:35). Stratejik yönetim, örgütlerin sürdürülebilirlikleri ve rakabet üstünlüğü üzerine uzun dönemli yönetim uygulamalarıdır. Bu nedenle, stratejik yönetim, işletmenin uzun dönemdeki yaşam süresini artıracak ve rekabet yeteneğini geliştirebilecek konular üzerinde yoğunlaşır (Ülgen ve Mirze, 2004:25-26).

Stratejik yönetimin üzerinde durduğu argümanlardan biri de paydaşlardır. Örgüt ve paydaşları arasında iki yönlü bir ilişki bulunmaktadır (Freeman, 1984). Bu ilişkideki tüm faktörler, stratejik yönetim modeli için bir alt yapı oluşturmaktadır. Paydaşlar, bir tarafın hedeflediği amaçlara ulaşmasını, kararlarını ve buna bağlı olarak da performansını etkileyebiliyorsa, ilgili taraf bu paydaşlarının faaliyetlerinden de etkilenebilmektedir. Bu bağlantı, ilişki içindeki tarafların başarısını ve rakabet gücünü yükseltmek için paydaş yönetiminde paydaşlarına araçsal bakış açısı ile yaklaşımları gerektiğini ifade etmektedir (Berman vd., 1999:488-505). Bu nedenle stratejik yönetim süreci içinde, sektör, rakip, ülke, işletme vb. analizlerinin yanında paydaş analizlerinin de yapılması uygun olacaktır. Yapılan analizler, plan ve stratejilerin uygulanması ve başarısı açısından etkili yöntemler olarak değerlendirilebilir.

Küreselleşme, ekonomik, ticari, sosyal, kültürel ve siyasi etkileşimi artırmış buna bağlı olarak şehir ve şehirleşmeyi etkilemiştir. Bu durum artan ihtiyaçlara cevap verebilmek için yenilikçi şehir yönetim uygulamalarını beraberinde getirmiştir (Yüksel, 2002:31). Yerel yönetimler değişen çevre koşullarına uyum için stratejik yönetim uygulamalarına giderek daha çok ihtiyaç duymaktadır. Şehir yönetimini bir bütün olarak ele alan stratejik yönetim anlayışı, ekonomik gelişme, hayat kalitesini artırma, çevre sorunlarını aza indirme vb. unsurlara odaklanan dinamik bir yönetim anlayışı olarak görülmektedir (Zeren, 2011:176-177). Şehrin potansiyeli, problemleri ve mevcudunun belirlenebilmesi amacıyla bu çalışmayla stratejik paydaş bakış açısının belirlenerek stratejik yönetimin ilk adımı atılmıştır.

Paydaş, “*bir kurumun amaç ve hedeflerini gerçekleştirme başarısını etkileyen ve etkilenen kişi ya da gruplar*” şeklinde tanımlanmaktadır (Freeman, 1984). Paydaş analizi, paydaşların düşünce ve isteklerinin belirlenerek, organizasyon faaliyetlerini etkileyebilecek faktörlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Stratejik plana dâhil edilmiş paydaş analizi planın uygulanma ve başarı şansını artıracaktır (Ekin, 2016). Araştırma kapsamında şehirde yaşayanlar paydaş olarak ele alınmış görüş ve beklentileri doğrultusunda stratejik plana dâhil edilmiştir.

Bu kapsamda yapılan çalışma, kent yönetimlerinin stratejik planlama konusunda gösterdikleri çabaların içeriği ve yansımalarını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Çalışmada, kent yönetimlerinde uygulanan stratejik planlama anlayışında paydaş bakış açısı ile katılımının önemi ve kent halkının düşünce ve önerilerinin hizmetlerin yürütülmesinde göz önüne alınması gereğine vurgu yapılmaktadır. Stratejik yönetim, stratejik plan

ve paydaş teorisi kent yönetimi ve paydaşları çalışmanın temel kavramlarını oluşturmaktadır. Araştırma paydaş görüşlerinin alınması ve değerlendirilmesi ile kentsel konuların bir haritasının oluşmasını sağlayarak ilgili literatüre teorik ve bilimsel katkıda bulunmaktadır.

2. KENT YÖNETİMİ

Kent yönetimi, kentin ekonomik, sosyal, fiziki ve doğal kaynaklarının, içinde yaşayanlar ve gelecekte yaşayacak olanların ihtiyaçları doğrultusunda verimli ve etkin kullanılması için karar alma, kararları hayata geçirme ve sonuçlarını denetleme işidir. Kent yönetimi, hizmetlerin sunumundan kent yerleşiminin sağlıklı bir şekilde planlanmasına kadar birçok konuyu içeren geniş bir kavramdır (Güven, 2017:1049). Bu bağlamda stratejik yönetimin tüm unsurları kent yönetimine uygulanabilmektedir. Stratejik kent yönetimi, paydaşları ve çıkar gruplarını uygulamalara katılım konusunda aktifleştirerek kentin gelişim politikaları ve toplum değerlerinin anlaşılmasını kolaylaştırarak başarı şansını artırmaktadır (Wong vd., 2006:652-654).

Şehirlerin düzenlemeleri, uygulamaları ve problemleri yalnızca merkezi yönetim ya da yerel yönetimler ile değil, şehirde yaşayan ve etkileşimde bulunan tüm paydaşların ortak katılımı ile yönetilmelidir. Kentin gelişmesi, ekonomik ve refahının artışı ile problemlerinin çözümü ancak bu şekilde istenilen düzeyde gerçekleşebilir. Şehirde yaşayanlar ve etkileşimde bulunan tüm paydaşların yönetimi desteklemeleri, sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlar gösterilmesi ve çözümlere aktif katılım sağlanması, başarıya ulaşılması için ön koşul olarak değerlendirilmektedir (Güven, 2017:1060). Bu bağlamda kent yönetiminde açıklık ve denetlenebilirliğin yanında katılımcı bir anlayış gösterilmesi stratejik planlama başarısı açısından önemlidir.

2003 yılı itibari ile yürürlüğe konulan 5018 sayılı Kamu mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu şeffaf ve katılımcı anlayışa dayalı stratejik plan hazırlanmasını zorunlu bir uygulamaya dönüştürmüştür. Bu nedenle içinde yaşayanlar ve tüm paydaşlarının ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda stratejik planların hazırlanarak hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Değişen ve gelişen çevresel koşullar beraberinde kent yönetimlerini daha karmaşık problemler ile karşı karşıya bırakmaktadır. Problemlerin çözümünde verimlilik ve sürdürülebilirliğin göz önünde bulundurulması sürecin işletilmesi stratejik yaklaşımları beraberinde getirmektedir. Bu durum yerel yönetimlerin stratejik yönetim ve planlama konusundaki eğilimlerini artırmaktadır (Güngör ve Kutlu, 2018).

Kent yönetiminde stratejik planlamaların ön koşullarından biri tüm paydaşların katılımıdır. Etkileşim içinde bulunan tüm paydaşların görüşlerinin alınması planların uygulanma başarısında rol oynayacaktır. Sunulacak hizmetlerin beklenti ve ihtiyaçları karşılayabilmesi için şehirde yaşayanların ve hizmetleri kullanacak olanların beklenti ve taleplerinin bilinmesi doğru olacaktır. Bu nedenle planların hazırlanması esnasında paydaşların görüşlerine başvurulması önemlidir. Paydaşlar, dolaylı ya da doğrudan, olumlu ya da olumsuz olarak örgütün hizmet ve ürünleri ile etkileşimde olan birey, grup ya da kurumlardır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2006). Paydaşlar, iç, dış ve yararlanıcılar şeklinde sınıflandırılabilir (Zeren, 2011).

- **İç Paydaşlar:** Kentten etkilenen veya kenti etkileyen kişi, grup veya kuruluşlardır. Kentteki kuruluşlar, şirketler, kentle ilgili hizmet yürüten birimler iç paydaşlara örnek olarak verilebilir.
- **Dış Paydaşlar:** Kentten etkilenen veya kenti etkileyen kişi, grup veya kuruluşlar dışındaki kişi, grup veya kurumlardır. Kentle ilişkisi olan diğer kamu ve özel sektör kuruluşları, kuruluşa girdi sağlayanlar, sendikalar dış paydaşlara örnek olarak verilebilir.
- **Yararlanıcılar:** Kentte üretilen ürün ve hizmetleri alan, kullanan veya bunlardan yararlanan kişi, grup veya kurumlardır. Kente yatırım yapabilecek potansiyele sahip kişi veya kurumlar da bu grupta ele alınabilir. Yararlanıcılar, dış paydaşların alt kümesi olarak değerlendirilmektedirler.

Stratejik planlamada katılımcı yaklaşım, farklı paydaşların süreçlere daha fazla katılımını önermektedir. Bu sayede sunulacak hizmetlerin daha verimli ve etkin yapılması amaçlanmaktadır. Tüm paydaşların katılımının sağlanması yönetici kararlarına etki ederek hizmet kalitesi ve iyileştirme basamaklarının gelişmesine yardımcı olmaktadır (Özden, 2020).

Planlama, ileriye yönelik fikirlerin ve uygulama biçimlerinin nasıl olacağına bilimsel ve sistemli olarak eyleme dökülmesidir (Friedman, 1987). Planlamanın bir amacı olması ve bu amacı gerçekleştirmek için gerekli olan yöntem ve araçların belirlenmesi gerekmektedir (Bettleheim, 1967:3). Planlama yapılması, uygulanacağı ya da hayata geçirileceği anlamı taşımaz. Planlama ancak uygulayıcılar tarafından hayata geçirildiğinde geçerlilik kazanmış olur (Bademli, 2005:3).

Geçmişte kentsel planlamalar genellikle fiziksel düzenlemeler üzerine kurgulanırken, günümüzde içinde yaşayanlar ile bir bütün olarak ele alınmaktadır. Kent planlamaları fiziksel koşulların göz önünde tutulduğu, bina düzenlemeleri, sosyal ve yeşil alanların düzenlendiği, trafik ve ulaşımın tasarlandığı bir yaklaşımla ele alınmaktaydı. 1970’li yıllar ile birlikte nüfusun hızla şehirleştiği ve sayısal verilere ağırlık verildiği dönemden nitelikli verilerin önem kazandığı düzenlemelere geçiş yaşanmıştır. Kentleşmeyi yalnızca demografik gelişmelere ve fiziki düzenlemelere bağlamak doğru bir yaklaşım olarak görülmemektedir (Wang, 2018:39).

Şehir planlaması, şehirlerin gelişmesinde etkili unsurlardan biridir. Planlama ile gelişen şehirlerde günlük hayatın olumsuz unsurları minimuma indirilebilmektedir. Şehir planları düzenli ve kontrollü gelişim için yol gösterici belgelerdir (Deng vd., 2018:126). Şehir planlamaları, doğal kaynaklara zarar vermeden, ekonomik ve ticari faaliyetlerin geliştirilmesi, enerji ve hammadde sürdürülebilirliği ile şehrin refahının artırılmasına katkı sağlamalıdır (Cohen, 2006:63). Yapılacak planlamaların stratejik bakış açısıyla ele alınması, paydaşların katkı sunduğu ve söz sahibi olduğu bir süreçle hazırlanması uygulama başarısı açısından önem taşımaktadır (Güven, 2017:1060; Faehnle vd., 2014:141).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu çalışmanın amacı, stratejik yönetimin yerel yönetimlerdeki uygulanışı açısından paydaşların bakış açısının incelenmesi ve sonuç olarak stratejik yönetimin kent yönetiminde sağlayacağı faydalar hakkında özet bilgilerin sunulması olarak belirlenmiştir.

Sanayi devrimi ile başlayan şehirleşme süreci beraberinde nüfus artışına ve artan nüfus da şehir yönetiminin ana unsuruna dönüşmüştür. Artan nüfus ile birlikte ihtiyaçlar, beklentiler ve problemler çeşitlenmiş yönetime duyulan ihtiyaç da gelişmiştir. Yönetim anlayışlarındaki farklılıklar içinde yaşayanlara çeşitli imkân ve olanaklar sunabilen birbirinden farklı şehirlerin gelişmesine neden olmaktadır. Stratejik yönetim, amaç ve hedeflerin belirlenmesi ile yapılması gerekenleri ortaya koyan bir süreci işleterek, uzun dönemli, sürdürülebilir ve rekabeti güçlü kılmak için bilgi, analiz, uygulama ve karar verme faaliyetlerini içermektedir (Ülgen ve Mirze, 2004:26).

Şehir yönetimi; içinde yaşayanların talep ve beklentilerinin karşılandığı değişimlere ayak uydurabilen, yenilikçi, kaynakların etkin kullanıldığı, eşit ve denetlenebilir bir yönetim tarzını benimsemiş anlamına gelmektedir. İçinde yaşayan bireylerin daha yaşanabilir ortamlara kavuşturulması ve bu kapsamda uygulanan tüm yöntemler kent yönetimi içinde değerlendirilmektedir (Kaya, 2007:32). Stratejik şehir planlamaları, ekonomik gelişmenin yanında hayat kalitesinin arttırıldığı dengeli bir yaşamı hedeflemektedir. Şehrin yenilikçi üretim, yatırım ve kalkınma etkinliği sağlayan faktörleri ortaya koyması olarak değerlendirilmektedir (Lovering, 1988:146). Şehirler, değişen çevresel koşullara uyum sağlamak zorundadır ve bu değişim belirli planlama ve kontrol süreçleri ile gerçekleştirilmelidir (Rondinelli, 1993:26).

Sanayi devriminden günümüze gerçekleşen değişimler stratejik yönetim uygulamalarını hayatın her alanında uygulama gereksinimine neden olmaktadır. Geleceğin belirsizliği nedeniyle geleceğe yönelik atılacak adımların bugünden belirlenmesi yapılacakların daha doğru ve zamanında yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Şehir yönetimlerinde de son derece önemli bir kavram haline gelen stratejik yönetim kapsamında yapılan çalışmada araştırma sorusu “*Bireylerin yaşadıkları şehir hakkında alguları ve beklentileri nelerdir?*”, şeklinde belirlenmiştir.

İnsanlık, ilkel topluluklardan bilgi toplumuna, kas ve makine gücünden bilgi gücüne doğru gelişmiştir (Webster, 2006:8-10). Tarım devrimi, avcı toplayıcıları yerleşik hayata geçirerek bir arada yaşayan grupların oluşmasına neden olmuş sosyal hayatın gelişmesinin önünü açmıştır. Toprağın işlenmesi, sosyal yaşam ve nüfus üzerinde etkili olarak “*devlet*” kavramını ortaya çıkarmıştır (Şenel, 1995:28). Sanayi devrimi ile şehirleşen toplum bir arada yaşamanın getirdiği yeni problemler ve bu problemlerin çözümüne uygun yöntemlere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda şehir yönetimi ve şehirlerin stratejik planlamaları önem kazanmaktadır. İçinde yaşayanlara sunduğu imkân ve olanaklar ile diğerlerinden ayrışabilen şehirlerin en belirgin özelliklerinden biri belirlenmiş bir stratejik yönetim anlayışına sahip olmasıdır. Şehirlerin stratejik yönetim anlayışının geliştirilebilmesinde içinde yaşayanların beklenti ve alguları önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda şehirde yaşayan tüm reşit bireyler araştırma evrenini oluşturmuş, tüm bireylerin katılabilmesinin sağlanması adına herhangi bir kısıtlamaya gidilmemiştir. Araştırmada gönüllü olarak soruyu cevaplayarak katılım sağlayan bireyler çalışma örneğini oluşturmaktadır.

Bilime dayalı araştırmalar, keşfedici, açıklayıcı ya da tanımlayıcı olmak üzere farklı bilimsel yöntemler ile gerçekleştirilebilir (Bhattacharjee, 2012). Araştırma, içinde bulunduğu duruma göre insan davranışlarını anlama

ve yorumlamayı temel alan nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Nitel yöntemler, durağan olmayan sosyal olguların anlaşılmasında geleneksel yöntemlere göre üstünlük göstermektedir (Glaser and Strauss, 1967). Nitel çalışmaların önemli katkısı incelenen konuyu, konuyla ilişkili bireylerin gözünden görme ve sosyal yapı ile süreçleri ortaya koyabilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:46). Bu bağlamda çalışma, bireylerin yaşadıkları çevre ve almış oldukları hizmetler hakkındaki algılarına odaklanmaktadır.

Benzer tecrübeleri olan bireylerin algıları ve anlamlandırdıkları ortak olgular deneyimlerin özünü oluşturmaktadır (Fraenkel and Wallen, 2006). Bu gerekçe ile çalışma modeli fenomenoloji olarak belirlenmiş ve çalışmada şehirde yaşayanların deneyimlerinden oluşan ortak noktaların (özün) belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, Gelibolu İlçesinin stratejik planı kapsamında, bölgede yaşayanlara şehir hakkındaki düşünce ve algılarının belirlenmesi amacıyla “*Nasıl bir Gelibolu hayal ediyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Soru ile şehrin dinamiklerinin yanında sunulan hizmetlerin yaşayanların gözünden nasıl algılandığının belirlenebilmesi ve katılımcıların mevcut durum değerlendirmesi ile birlikte beklentilerinin neler olduğunu ortaya koyabilme hedeflenmektedir.

Çalışma, Gelibolu Kaymakamlığı aracılığı ile başlatılmış, sonrasında ise yapılan duyurular, toplantılar ve resmi yazışmalar ile şehrin tüm kurumları ve yaşayanları sürece dâhil edilmiştir. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak yazılı dokümanların incelenmesi yöntemi kullanılmış ve belirlenmiş tek soruya katılımcıların cevaplarını yazmaları istenmiştir. Bu kapsamda şehirde yaşayanlardan 19-28 Ocak 2022 tarihleri arasında toplam 1073 katılımcı gönüllü olarak soru formlarını doldurmuştur. Formlar, transkripsiyonları yapılarak bilgisayar ortamına aktarılmış, MAXQDA programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuş ve kategorik başlıklar oluşturulmuştur.

Stratejik şehir yönetimi; şehrin çevresi ile arasındaki ilişkilere odaklanarak amaç ve hedeflerin belirlenmesini sağlamak, süreçleri düzenli, şeffaf ve denetlenebilir kılmak, şehri daha yaşanabilir yapabilmek için ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişimine katkıda bulunma faaliyetleri olarak değerlendirilebilir (Oktay ve Özmen, 2009:917). Stratejik planlamanın sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi ilgili kişi ve kuruluşların katılımına bağlıdır. Bu bağlamda şehrin etkileşimde bulunduğu tüm paydaşların görüşlerine başvurulması, gerçekleştirilecek stratejik plana sahip çıkılarak uygulanma oranını artıracaktır. Ayrıca şehrin ihtiyaçlarının belirlenmesi hizmet alıcılarının beklenti ve ihtiyaçları ile doğru orantılı olacaktır. Bu nedenle hizmet alıcıların taleplerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır (DPT, 2006). Şehirler, örgütlerin ihtiyaç duyduğu stratejik yönetim uygulamalarına tabi tutulabilmektedir. Yerel yönetimler yalnızca kamu hizmeti sunumuna odaklanarak yönetim yaklaşımını sınırlandırmaktadırlar. Şehir yönetimleri örgüt yönetimlerine göre daha karmaşık özelliklerine rağmen, uygun yöntemler ile stratejik yönetim şehirlere uygulanabilmektedir (Wong vd., 2006:649-652).

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmacıya ele alınan olguların derinlemesine irdelenerek aralarındaki ilişkiyi anlama fırsatı sunmaktadır (Patton, 1987). Nitel çalışmalarda örneklemin belirlenmesi veri doygunluğu ve yeterliliği ile ilişkilidir. Elde edilen verilerin çalışmaya sağladıkları katkı düzeyi veri doygunluğunu, araştırma sorusuna olan katkı düzeyleri de veri yeterliliğini işaret etmektedir (Kanten vd., 2019:943). Katılımcılardan elde edilen verilerin tekrarlanması veri doygunluğu olarak kabul edilmiş ve çalışma 1073 katılımcı ile sonlandırılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırma sorusuna verilen yanıtlar transkripsiyonları yapılarak dijital ortama aktarılmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, “*olguların değerlendirilebilmesi için tanımlama, gözden geçirme, kodlama, tema oluşturma, bulguların belirlenmesi ve değerlendirilmesi*” aşamalarını içermektedir (Sığı, 2018:186-280). Bu kapsamda elde edilen veriler MAXQDA 2022 programı ile tematik içerik analizine tabi tutulmuş, kategorilere ayrılmış ve kodlanmıştır.

Şekil 1. Kod Bulutu

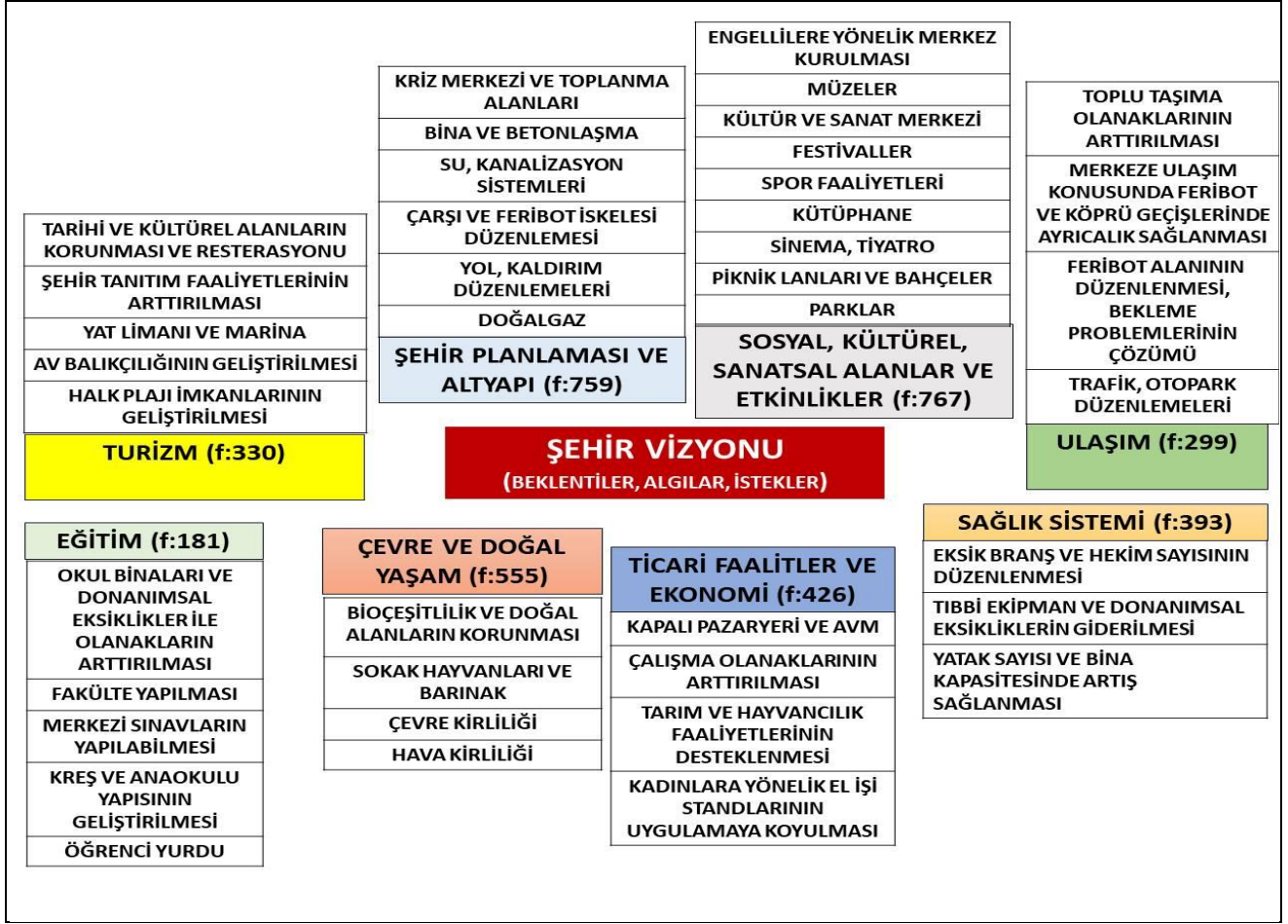

Kodlama esnasında yinelenen sözcük ve cümleler dikkate alınarak temel temaların düzenlenmesinde ilişkili kodlar birbirine bağlanmıştır. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak adına oluşan kodlar düzenli periyotlar ile gözden geçirilerek genelleşmeden kaçınılmıştır.

4.1. Şehir Vizyonunun Belirlenmesi

İlçe kaymakamlığının şehrin stratejik planının belirlenmesi için hazırladığı çalışma kapsamında ilçede yaşayanlar ve tüm kurumların katılımı ile alanında uzman kişilerce oluşturulacak komisyonların belirlenmesi ve katılımcıların yaşadıkları şehir hakkındaki beklenti ve algılarının anlaşılabilmesi adına vizyon belirleme çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda tüm paydaşların katılımının sağlanması hedeflenmiş ve ilçede yaşayanlara nasıl bir şehir hayal ettikleri sorulmuştur. Elde edilen veriler detaylı olarak irdelenmiş, frekans dağılımına göre sıralanmıştır. - Sosyal, kültürel, sanatsal alanlar ve etkinlikler, - Şehir planlaması ve altyapı, - Çevre ve doğal yaşam, - Ticari faaliyetler ve ekonomi, - Sağlık sistemi, - Turizm, - Ulaşım, - Eğitim ana başlıkları oluşturulmuş ve bu ana başlıklar altında kategorize edilmiştir. Oluşan ana başlık ve alt kategorik başlıklar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Temel ve Kategorik Başlıklar

4.1.1. Sosyal, Kültürel, Sanatsal Alanlar ve Etkinlikler Üzerine Algılar

Şehir yaşamı bireyi içinde bulunduğu ortamın bir parçası haline getirmiştir. Birey çevresindeki imkân ve olanaklardan yararlanma konusunda istekli ve farkındalık sahibi olarak hareket etmektedir. Bu durum şehirleşmeyi yalnızca temel olanakların sağlandığı bir yönetim anlayışından içinde yaşayanlar ile uyumlu stratejik yönetim anlayışına doğru geçişe zorlamaktadır. Artan bilinç seviyesi, teknolojik gelişmeler, iletişim hızı ve ulaşım araçlarının yaygınlaşması sonucu dünya birey için küçük bir yaşam alanına dönüşmektedir. Bireyler ikamet ettikleri şehirleri ilk çevre olarak değerlendirmekte ve buldukları ortamı farklı ortamlar ile karşılaştırmaktadır. Araştırma verileri bireylerin içinde yaşadıkları çevreyi farklı şehirlerin imkânları ile kıyaslayarak algı oluşturdıklarını göstermektedir.

“Sosyal yönden çok zayıf özellikle kış aylarında yapılabilecek hiçbir şey yok. Ne sinema, ne tiyatro. Elimizin altında neden olmasın”.

“Çocuklar ve aileler için aktivite ve sosyal faaliyetlerin arttırılmasını istiyoruz”.

“Park ve çocuklar için yeşillikleri bol olan yaşanabilir, Gelibolu’ya yakışan bir ortam hayal ediyorum. Halkın apartmanlardan çıkıp sosyalleşebileceği mesire ve piknik alanı gibi yerlerin olması”.

Araştırma verilerine göre şehirde yaşayanların yüksek düzeyde ihtiyaç bildirdikleri kategorik başlık sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler alanındaki eksikliklerdir. Şehir yaşamı açısından sosyalleşme ihtiyaçlarının giderildiği bu alanların önemi çalışma verilerine yansımaktadır. Şehirde bulunan park ve bahçelerin yetersizliği, sinema, tiyatro gibi kültürel aktivitelerin yoksunluğu ve şehrin tanıtımı için önemli olan festivallerin yapılmaması, içinde yaşayanların en çok rahatsızlık duyduğu başlık olarak belirlenmiştir. Stratejik şehir yönetimi ve planlamalarında sosyal alan ihtiyacı göz önünde bulundurulması ve ele alınması gereken bir problem olarak değerlendirilmiştir.

4.1.2. Şehir Planlaması ve Altyapı Üzerine Algılar

Araştırma verilerine göre şehir yaşamı içinde birey çevresel değişim ve erişebilir olanaklar konusunda bir algı oluşturmaktadır. Bu kapsamda şehrin içinde yaşayanlara sunduğu imkân ve olanaklar önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında tespit edilen en önemli konu başlığı doğalgazın bulunmaması ve buna bağlı olarak kış aylarında yaşanan hava kirliliğidir.

“Öncelikle kışın oluşan hava kirliliği önlemek amacıyla çalışma yapılmasını isterim”.

“Kışın insanı boğan kömür kokusunun olmaması ve doğal gazın gelmesini istiyorum”.

Bireylerin algılarına bağlı olarak yaşadıkları çevre ile bir bağ oluşturmaları, şehrin altyapı yetersizlikleri, kullandıkları yollardaki düzensizlikler ve aşırı ve düzensiz betonlaşma gibi kavramlar üzerine farkındalık oluşturmaktadır. Bu farkındalık düzeyi bireyin yaşadığı şehirdeki imkân ve olanaklara erişim düzeyi, daha önceki tecrübeleri ve beklentileri ile doğru oranda gerçekleşmektedir.

“Yollar çok kötü, her yer çukur, araba sürerken rahat süremiyorum”.

“Yol çalışmalarının tam anlamıyla yapılması, plansız düzensiz yapılaşmanın engellenmesi ve plansız yapılmış bütün konutların yıkılması”.

İnsan nüfusunun giderek artan oranda şehirleşmesi, şehir yaşamının yönetimi, organizasyonu ve düzeni ile ilgili gerekli adımların atılmasını zorunlu hale getirmektedir. Birey bulunduğu çevreden etkilenirken çevresini de etkileyerek değişimi hızlandırmaktadır. Çevresel değişimler üzerinde bireylerin algıları ve beklentileri de rol oynamaktadır.

4.1.3. Çevre ve Doğal Yaşam Üzerine Algılar

Şehirde yaşayanların çevreleri ve doğal yaşam üzerine farkındalıkları çalışma verilerine yansımıştır. Bireyler yalnızca almış oldukları ya da tecrübe ettikleri hizmetleri değil, aynı zamanda etkileşimde buldukları çevre ve doğal yaşamın korunması üzerine de beklenti içinde hareket etmektedir. Hava kirliliğinden, ağaçların korunmasına, sokak hayvanlarından, çöp ve atıkların bertaraf edilmesine birçok çevresel sorun ve doğal yaşam üzerine fikir sahibi oldukları görülmektedir.

“Hava kirliliği olmayan, doğa dostu, ağaçlandırmaya önem verilen, araç trafiğinin ve çevreye verdiği zararın minimuma indiği bir Gelibolu görmek istiyorum”

Katılımcılar, özellikle deneyimledikleri çevresel problemlerin etkisini daha fazla hissetmektedir. Bu bağlamda farkındalık seviyeleri ile beklentiler arasında ilişki olduğu görülmektedir. Katılımcılar buldukları ortamı yalnızca kullandıkları hizmetlere bağlı kalarak değerlendirmemekte içinde buldukları çevreyi bir bütün olarak ele almaktadır.

“Yaşadığımız çevreye sahip çıkmalı, çevremizi temiz tutmalıyız”

“Toplum bilinci yerleşmiş, doğayı ve çevreyi seven, koruyan, düzenli şehircilik anlayışına sahip, yeşil alanları, çocuk parkları ve otoparkların var olduğu modern bir şehir olmasını istiyorum”

Stratejik yönetim açısından değerlendirildiğinde bireylerin algı ve farkındalıklarına yönelik girişimlerin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bireyler yalnızca kullandıkları hizmetleri değerlendirmemekte aynı zamanda buldukları ortam ile ilgili beklenti içinde oldukları bir algı oluşturmaktadır.

4.1.4. Ticari Faaliyetler ve Ekonomi Üzerine Algılar

Çalışma verilerine göre, bireyler içinde yaşadıkları kentin ticari ve ekonomik yönden gelişmesi ve işsizliğin önüne geçilmesinin önemine dikkat çekmektedirler. Özellikle yeterli çalışma olanaklarının bulunmaması nedeniyle genç nüfusun şehirden göç etmesi katılımcıların üzerinde durduğu önemli başlıklardan birini oluşturmaktadır. Refah seviyesi ile doğru orantılı olduğunu düşündükleri ticari faaliyetlerin toplumun her kesimine yayılması ile şehrin ekonomik yönden kalkınarak huzura kavuşacağı düşünülmektedir.

“İnsanını ekonomik yönden rahat ve feraha kavuşturacak yeterli istihdam alanları oluşturularak dışa göçün engellenmesini, çiftçimize gerekli desteğin verilmesini ve adı üretim, refah ve huzurla anılan bir Gelibolu istiyoruz”.

Çalışma verileri ekonomik ve ticari faaliyetlerin arttırılması, kadınların çalışma yaşamına katılması ve işsizlik üzerine yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar, ticari faaliyetler ve iş olanaklarının arttırılması ile şehrin refah seviyesinin artacağı ve bunun şehir yaşamına olumlu yansıtacağını düşünmektedir.

“Tarımsal alanları ve tüm kaynaklarını sürdürebilir yerel kalkınmayı sağlayacak şekilde kullanan ve politikasını bu doğrultuda kuran, tasarlayan bir Gelibolu’ da yaşamayı umuyorum”.

Katılımcılar içinde yaşadıkları şehrin ekonomik ve finansal yapısı hakkında kendi algı ve tecrübelerine göre bir algı oluşturarak yaklaşım göstermektedir. Bu bağlamda finansal kalkınma, ticari faaliyetler ve ekonomik süreç şehir yaşantısını etkileyen bir unsura dönüşmektedir. Çalışma verilerine yansıyan başka bir faktör de kadınların çalışma hayatına daha fazla katılmalarının arzulanması olarak değerlendirilmiştir.

“Kadınların çalışma hayatına atılması için kooperatifleşmenin yapılması ve ürettiklerini satacak alanların oluşturulması”.

4.1.5. Sağlık Sistemi Üzerine Algılar

Araştırma verileri katılımcıların aldıkları sağlık hizmeti ile birlikte hizmetin altyapı ve olanaklarını değerlendirdiğini ve algılarını bu yönde belirlediklerini göstermektedir. Özellikle alınan hizmetin kalitesinden çok niceliği üzerine olumsuzluk bildirildiği tespit edilmiştir. Hekim ve branş sayılarının yetersizliği, tıbbi cihaz ve ekipman yetersizliği sorunların ortak noktasını oluşturmaktadır.

“Öncelikle hastane ve hastane personelinin nicelik olarak iyileştirilmesi artık sağlık sorunlarımız için Keşan ya da Çanakkale’ye gitmemek”.

Katılımcılar eksik branş ya da ekipman nedeniyle olanakları bulunan başka şehirlere gitmek zorunda kaldıkları gerekçesiyle rahatsızlık duymaktadır. Bu durum şehir yaşamını olumsuz etkileyerek içinde yaşayanların yeterli imkân ve olanağa sahip olamadığı algısı oluşturmaktadır.

“Devlet hastanemize ihtiyacı olan araç gerecin getirilmesi, ihtiyaç duyulan doktorların gelmesi, doktorların cihazların olduğu bölümde bulundurulması ve doktorlarımızın haftada iki gün değil kalıcı olmalarını istiyoruz”.

Sağlık hizmetleri sunumu ile birlikte altyapı ve olanakların değerlendirmeye tabi tutulduğu çalışma verilerine yansımaktadır. Araştırma kapsamında özellikle hizmeti tecrübe eden bireylerin yaşadıkları olumsuzluklara karşı gösterdikleri duyarlılığın daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yaşanan olumsuz süreç bireyin hizmet ve hizmetin sunulduğu alan ile ilgili algısı üzerinde önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda sağlık hizmetleri sunumunda özellikle hizmet kalitesinin yanında altyapı ve donanım gibi tamamlayıcı faktörlerin göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

“Şehrin ihtiyaçlarına daha çok özen gösterilmesi ve sağlık imkânlarının genişletilmesi”.

4.1.6. Turizm Üzerine Algılar

Araştırma verileri, bireylerin içinde yaşadıkları şehrin turizm konusunda gelişmesi ve turizm üzerinden gelir elde etmesini arzulamakta olduğunu göstermektedir. Yaşadıkları şehrin tarihi geçmişi ve üç tarafının denizlerle çevrili bir yarımada olması yaşayanların turizm üzerine algılarına yansımaktadır. Bu kapsamda bireyler bilgi düzeyleri, tecrübeleri ve beklentileri doğrultusunda görüş bildirmektedir.

“Çok önemli tarihi ve turistik bir sahil kasabası olan Gelibolu’muz tarihte çok önemli yeri olan Çanakkale savaşlarına ev sahipliği yapmış, dünyaca ünlü bir yarımadadır. Bu yüzden bana göre Gelibolu’muz bir tarım ya da sanayi kentinden çok kültür, turizm ve tarih kenti olmalıdır”.

Katılımcılar turizmi gelir getirici bir faaliyet olarak değerlendirerek kendilerine fayda sağlayacak bir faktör olarak görmektedirler. Çalışmanın yapıldığı şehrin turizm olanaklarının çok olması çalışma sonuçlarına yansımaktadır. Bu bağlamda lokasyon turizm başlığını etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Başka bir konumda yaşayanların turizm konusundaki algı ve beklentilerinin farklılaşacağı düşünülmektedir.

“Turizme daha fazla önem verilerek Gelibolu’nun bir cazibe merkezi haline gelmesini isterim”.

“Turistik yerlerin geliştirilmesi, yerli ve yabancı turistlerin tercih yeri olması”.

Çalışma sonuçları katılımcıların algıları ve beklentileri doğrultusunda şehrin turizm olanak ve alt yapısının geliştirilmesini ve bu alanda yatırımların artırılmasını istediklerini göstermektedir.

4.1.7. Ulaşım Üzerine Algılar

Araştırma verileri katılımcıların şehir içi ulaşım ile birlikte il merkezine olan ulaşım konusunda da problem yaşadıklarını göstermektedir. Şehrin il merkezine gidebilmek için deniz ulaşımının zorunlu olması tek bir vasıta kullanarak ulaşımı mümkün kılmamaktadır. Birden fazla ulaşım aracının kullanılması ve bu durumun ulaşım sürelerine yansımaları sorunun önemli basamaklarından birini oluşturmaktadır.

“İl merkezine ulaşımında çok fazla sorun ile karşılaşılıyor. Deniz yolunu kullanmak hem maddi hem zaman kaybı”

“Gelibolu’da ikametgâhı olan, orada yaşayan insanlara gemi ile karşıya geçmede öncelik ve maddi ayrıcalık tanınabilir”.

Katılımcıların yaşadıkları deneyimlere istinaden bildirdikleri görüşlere göre özellikle il merkezine ulaşım konusunda ciddi problemler yaşandığı ve sorunun çözümünün bireyler için önemli olduğu görülmektedir. Bu kapsamda şehrin stratejik planlamasında ulaşımın öncelikli olarak ele alınması gereken başlıklardan biri olduğu tespit edilmiştir.

“Özellikle Çanakkale’ye gitmek tam bir çile. Yazın saatlerce sıra bekliyoruz. Gelibolu’da yaşamamızın bir avantajı olmalı, en azından indirim yapılmalı. Sırada öncelik tanınmalı”.

Hastane, valilik vb. özellikle devlet kurumlarına gitme zorunluluğu bulunması, işlemlerin ancak il merkezinde gerçekleştirilebilmesi, il merkezine ulaşımın deniz aşırı olması nedeniyle bölgeye has problemleri beraberinde getirmektedir. Katılımcıların tamamı il merkezine ulaşımında şehirde ikamet edenlere ayrıcalık tanınması gerektiğini düşünmektedir. Şehir merkezine ulaşımında kendine has bir yapı barındırması nedeniyle bireylerin imtiyaz beklentisi içinde olduğu çalışma verilerine yansımıştır. Bu durum turizm beklentileri ile şehrin imkânlarını paylaşma konusunda şehir sakinlerini ikileme bırakmaktadır.

4.1.8. Eğitim Üzerine Algılar

Araştırma verileri, katılımcıların şehirde sunulan eğitim hizmetleri ile eğitim altyapısı ile ilgili beklentileri doğrultusunda algı oluşturduklarını göstermektedir.

“Çocuklarımızın ve öğrencilerimizin hafta sonları ilgi duydukları alanda güzel vakit geçirebilecekleri, yetenekleri doğrultusunda eğitim alabilecekleri atölye, etkinlik alanları ve kurs merkezlerinin eksikliğini fazlasıyla hissediyoruz”.

Alınan hizmetin yanında eğitim kurumlarının altyapı problemleri ile ilgili farkındalık olduğu da çalışma verilerine yansımaktadır. Binaların fiziki koşulları ile içinde bulundukları ekipman ve donanım açısından yetersizlikleri katılımcılar tarafından tekrarlanmaktadır. Bu kapsamda binaların fiziki koşullarının uygun ve yeterli düzeye çıkarılmaları konusunun göz önünde bulundurularak stratejik plana dâhil edilmeleri önem arz etmektedir.

“Okul binalarının eğitim-öğretim yapılabilecek bir seviyeye ulaştığı bir Gelibolu istiyorum”.

“Eğitimin zayıf olmasından dolayı çocuklarımızı başka ilçelere ve illere göndermek zorunda kalıyoruz ve bu sıkıntıların giderilmesini hayal ediyoruz”.

Çalışma kapsamında bildirilen zayıflığın mevcut eğitim ve eğitimcinin içeriğinden ziyade fiziki koşullar, altyapı ve çeşitlendirme üzerine olduğu da gözlemlenmiştir.

5. SONUÇ

Bireyler içinde buldukları çevrenin bir parçası gibi hareket ederek, çevresel değişimleri yakından takip etmektedir. Çalışma sonuçlarına göre şehirde yaşayanların düşünce, beklenti ve algıları kent yönetimi açısından önemli faktörler barındırmaktadır. Bireyler yalnızca kullandıkları hizmetleri değil aynı zamanda beklenti içinde oldukları hizmetler ile ilgili bir algı oluşturmaktadır. Teknoloji ve iletişim araçlarının gelişmesine bağlı olarak

farklı şehirleri kendi şehirleri ile kıyaslama şansı bulan bireyler, algılarını pozitif hizmetlere doğru kaydırmaktadır. Bu durum bizzat farklı şehirlerde bulunan bireylerdeki kıyaslama düzeyinin daha yüksek gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Araştırma verileri, hizmet sağlayıcıların niteliklerinin yanında niceliklerine de önem verildiğini göstermektedir. Özellikle altyapı problemleri, fiziki koşullar ve ekipman yetersizliklerinin bireyler tarafından olumsuz algılandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda hizmetlerin yalnızca nitelik ya da nicelik bakımından değil birlikte geliştirilmelerinin önemini göstermektedir.

Araştırma verilerine göre bireyler yaşadıkları çevre, doğal yaşam ve ekolojik sistem üzerine oldukça duyarlı tutum ve davranışlar benimsemektedir. Sokak hayvanlarından atık ve çöp ayırtırmaya, orman ve peyzaj düzenlemelerinden sosyal ve kültürel alanlara birçok unsur hakkında düşünce ve beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum stratejik planlamaların düzenlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken bir faktör olarak değerlendirilmiştir.

Şehirler içinde yaşayanların birlikte huzur, refah ve belli bir düzen içinde yaşadığı imkân ve olanaklara sahip olmalıdır. Yönetimlerin başarılarında uzun dönemli ve sürdürülebilir stratejik planlamalar önem taşımakta ve kentsel planlamalar karar vericilere yol gösteren kılavuz olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- AZAKLI, Sedat (1999), “*Belediye Hizmetlerinde Bilinçli Strateji Geliştirme Süreci ve Sorunları: Ege Bölgesi Örneği*”, **Basılmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BADEMLİ, R. Raci (2005), **Kentsel Planlama ve Tasarım Öğrencilerine Notlar**, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Ankara.
- BERMAN, Shawn L., WICKS, Andrew C., KOTHA, Suresh ve JONES, Thomas M. (1999), “*Does Stakeholder Orientation Matter? The Relationship between Stakeholder Management Models and Firm Financial Performance*”, **Academy of Management Journal**, S.42(5), ss.488-506.
- BETTLEHEIM, Charles (1967), **Studies in the Theory of Planning**, Asia Publishing House, Mumbai.
- BHATTACHERJEE, Anol (2012), **Social Science Research: Principles, Methods, And Practices** (Textbooks Collection 3), Global Text Project Publisher, Minneapolis (US), 2nd Edition, https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=oa_textbooks (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- COHEN, Barney (2006), “*Urbanization in Developing Countries: Current Trends, Future Projections, and Key Challenges for Sustainability*”, **Technology in Society**, S.28(1-2), ss.63-80.
- DENG, Yu, FU, Bojie ve SUN, Chuanzhun (2018), “*Effects of Urban Planning in Guiding Urban Growth: Evidence from Shenzhen, China*”, **Cities**, S.83, ss.118-128.
- DİNÇER, Ömer (1994), “*İş Dünyasındaki Değişmeler ve İşletmelerde Stratejik Yönetim*”, **Stratejik Yönetim ve Liderlik**, İz Yayınları, İstanbul.
- DİNÇER, Ömer (1998), **Stratejik Yönetim ve Politikası**, Beta Yayınları, İstanbul, 5. Baskı.
- DPT (2006), **Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu**, DPT Yayını, Ankara, 2. Baskı.
- EKİN, Demet (2016), “*Paydaş Analizi*”, **Demet Ekin Yönetim Danışmanlığı Blog Sayfası**, <http://www.demetekin.com.tr/paydas-analizi/> (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- FAEHNLE, Maija, BÄCKLUND, Pia, TYRVÄINEN, Liisa, NIEMELÄ, Jari ve PELKONEN, Vesa-Yli (2014), “*How Can Residents' Experiences Inform Planning of Urban Green Infrastructure? Case Finland*”, **Landscape and Urban Planning**, S.130, ss.171-183.
- FRAENKEL, Jack R., WALLEN, Norman E. ve HYUN, Helen H.(2006), **How to Design and Evaluate Research in Education**, Mc Graw Hill Publisher, New York (US), https://saochengpheng.files.wordpress.com/2017/03/jack_fraenkel_norman_wallen_helen_hyun-how_to_design_and_evaluate_research_in_education_8th_edition_-mcgraw-hill_humanities_social_sciences_languages2011.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2022).

- FREEMAN, R. Edward (1984), **Edward: Strategic Management**, A Stakeholder Approach Publisher, New York (US).
- FRIEDMANN, John (1987), **Planning in the Public Domain: From Knowledge to Action**, Princeton University Press, Princeton - New Jersey (US).
- GLASER, Barney G. ve STRAUSS, Anselm L. (2017), **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**, Routledge Publisher, New York (US), http://www.sxf.uevora.pt/wp-content/uploads/2013/03/Glaser_1967.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- GÜNGÖR, Şadiye ve KUTLU, Önder (2018), “*Yerel Yönetimlerde Stratejik Yönetim Yaklaşımı*”, **Kent Akademisi Dergisi**, S.11(2), ss.305-316.
- GÜVEN, Ahmet (2017), “*Kentsel Sorunların Çözümünde Kent Yönetimi ve Paydaşlarının Rolü*”, **Journal of International Social Research**, S.10(52), ss.1048-1062.
- KANTEN, Pelin, GÜMÜŞTEKİN, Gülten ve DURMAZ, Merve Gözde (2018), “*Öfke Yönetimini Etkileyen Öncüller: Hemşireler Üzerinde Nitel Bir Araştırma*”, **6. Örgütsel Davranış Kongresi Bildiriler Kitabı**, 2-3 Kasım 2018 - Isparta, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Yayını, Isparta, ss.940-952, <http://odk.sdu.edu.tr/uploads/bildiriler-kitabi-31122018.pdf> (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- KAYA, Erol (2007), “*Kent, Kentleşme ve Kent Yönetimi*”, **Modern Kent Yönetimi 1** (Ed. Erol Kaya, Hulusi Şentürk, Osman Danış, Sami Şimşek), Okutan Yayınları, İstanbul, ss.7-134.
- LOVERING, John (1988), “*The Local Economy and Local Economic Strategies*”, **Policy & Politics**, S.16(3), ss.145-158.
- OKTAY, Ercan ve ÖZMEN, Alper (2009), “*Stratejik Kent Yönetimi Bağlamında Kent Bilgi Sistemlerinin Önemi*”, **Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Yayını, Ankara, Cilt:2, ss.913-922.
- ÖZDEN, Miray (2020), “*Katılımcı Demokrasi ve Yerel Yönetimlerde Katılım: Trakya Örneği*”, **Basılmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PATTON, Michael Quinn (1987), **How to Use Qualitative Methods in Evaluation**, Sage Publications, New Dehli.
- RONDINELLI, A. Desnis (2013), **Development Projects as Policy Experiments: An Adaptive Approach to Development Administration**, Routledge Publisher, New York (US).
- ŞENEL, Alaeddin (1982), **İlkel Topluluktan Uygur Topluma Geçiş Aşamasında Ekonomik, Toplumsal, Düşünsel Yapıların Etkileşimi**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- ÜLGEN, Hayri ve MİRZE, S. Kadri (2004), **İşletmelerde Stratejik Yönetim**, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- WANG, Zhifang (2018), “*Evolving Landscape-Urbanization Relationships in Contemporary China*”, **Landscape and Urban Planning**, S.171, ss.30-41.
- WEBSTER, Frank (2006), **Theories of the Information Society**, Routledge Publisher, London and New York, Third Edition, <http://www.kultx.cz/wp-content/uploads/theories-of-the-information-society-by-frank-webster.pdf> (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- WILSON, Ian (1994), “*Strategic Planning isn't Dead - it Changed*”, **Long Range Planning**, S.27(4), ss.12-24.
- WONG, Siu-Wai, TANG, Bo-Sin ve VAN HOREN, Basil (2006), “*Strategic Urban Management in China: A Case Study of Guangzhou Development District*”, **Habitat International**, S.30(3), ss.645-667.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2013), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 9. Baskı.
- YÜKSEL, Fatih (2002), “*Sürekli Değişen Kentsel Faktörler Karşısında Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama Gereği*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, S.11(1), ss.31-41.
- ZEREN, Halim Emre (2011), “*Marka Kent Oluşturma Bağlamında Stratejik Kent Yönetimi: Karaman Kenti İçin Bir Model Önerisi*”, **Basılmamış Doktora Tezi**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.